

1981

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

საქალაქი

საქართველოს
მედიკალური

ნოემბერი № 16. 1916 წ.

მეცნიერული

საქართველოს
მეცნიერებათა

წელიწადი მე-XX.

№ 16

აგვისტო. 1916 წ.

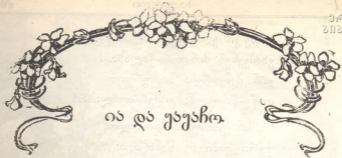
საქართველოს
მეცნიერებათა

მხატვრები

თბილისი

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

I— მხატვრები, — სურათი	1
II— ია და ყაყაჩო, — ლექსი ვ. რუხაძისა	3
III— ლაზარეთში, — თეო კანდელაკისა	5
IV— რასაც დასთვისაგ იმასვე მომკი, — ზღაპარი თ. — ისა	13
V— კალათი, — თარგმანი ან. ახალშენიშვილისა	21
VI— გასართობი: ტყუილის გუდები, — ბეგლარ ახოსპირელისა; — "მარაღა, რებუსი და ახსნა.	23

ია და ეუაჩო

ეუაჩომ უთხრა იასა,
ღურჯა-თვალას, გულმკერდ ღიასა,
ეურს რომ უკდებდა თავ-დასრით
ბულბულის ტია-ტიასა:

—უველა შენ გაქებს, გადიდებს:
კაცი, ფუტკარი, ჰეჰელა;
გოცნის და გეაღვრსება,
თავსა გველებსა ნელ-ნელა.

მე კი არაზინ მასსენებს,
არც ავად, არცა კარგადა:
ნუ თუ ბუნების წიაღში
ვითვლები სედმეტ ბარკადა!

მითხარი ერთი, რით ძეობსარ,
ტანადობით, თუ ფერთა,
რომ უველა შენსკენ მოილტვის
ტრფობით და გულის ძკერთა?

ტანად ჯუჯა ხარ, ჰატარა,
ფერძკრთალი, უშნო ჰირადა
და ჩაღურჯებულ თვალებსეც
ცრემლი ჩამოგდის სძირადა.

მე კი ვღაჟღაჟებ ალისფრად,
ვაძმვენებ შინდორ-ჭაღასა...
ვინ შემედრება სიტურფით
ღაწვ-წითელს, გიმერ-თვაღასა?!

მან უნასუსა:—ღობილო,
ეური დამიგდე წენარადა:
თავის ქება და ტრაბასი,
თქმულა, არა ღირს ფარადა...

მარტო გარეგან შეგნებას
რწ ღირსება აქვს, რა ფასი,
თუ იმას სულიც არ ახლავს,
მშვენიერი და ლამაზი?!

ეს სილამაზე სულისა
ჩემთვის უძღვნია ბუნებას,
და ვინ გადუვა, მითხარი,
მის უცვლელ განკარგულებას?

სურნელება და სინაზე,—
აი, რა სიბღავს ეველებსა;
შენ კი ორივე გაკლია,
როგორც სსივები ბნელასა.

გ. რუსაძე

ლ ა ზ ა რ ე თ უ ი

ამასრო ქალაქის დაბალი სკოლის მოსამზადებელ კლასის მოწაფეებს არაჩვეულებრივი აღფლავება და მოძრაობა ეტეობოდათ. თვითველ მათგანს რაღაც მოძწიუებული განსრავა ედო გულში და იმის ასრულება მოსვენებას არ აძლევდა.

ზირველი გაკვეთილი უკვე დაწყებულიყო, მაგრამ მასწავლებელს უქეიფობის გამო ცოტა დაეკვიანებინა კლასში შესვლა. მოწაფეები ისხდნენ თავათავიანთ ადგილებზე მასწავლებლის მოლოდინში. მოუთმენლად ტოკავდნენ და რაღაცას ჩურჩულებდნენ, თათბირობდნენ, მაგრამ მთელი კლასის ჩურჩული ხმაურობად ისმოდა და მუდროებას ცოტათი არღვევდა.

რას იტყვიოთ, ამხანაგებო: ვთხოვოთ? — ვთხოვოთ, ვთხოვოთ, უნდა ვთხოვოთ! — მოინსოდა აქეთიქიდან შეკითხვა და დაბეჯითებული ხასუსი ამხანაგებინა. მოს

წაუფები ისე იუვენს კატაცებულნი თათბირით, რომ ვერც კი შენიშნეს, როგორ შემოაღო მასწავლებელმა კლასის კარი.

—ერიჰა! მეორე ოთახში სწავლავ, და ჩემი ვაჟბატონები კი რა ეოფაში არიან... ხმაურობენ!.. მოისმა კარებიდან-ვე ხმა.

მასწავლებელმა წააკითხა ლოცვა, მიუჯდა მაგიდას და გადაავლო თვალი მიწუნარებულ კლასს.

—მორიგე, ვინ არ არის კლასში?—შეეკითხა და დაუწყო ნიშნა კლასის სიაში; ცალი თვალი კი მოწაუფებისაკენ ეჭირა და მის შეჩვეულ უფროს არცერთი ბავშვის ჩურჩული, სუნთქვა და მოძრაობა არ ეპარებოდა. ბოლოს გადახედა ალფონსიანად კლასს და ჰკითხა:

—ნეტავი რა შეთქმულობა გაქვთ ამ დღით, ბავშვებო?!

ამ შეკითხვასე ნახევარზე მეტმა კლასმა წამოიწია და თითი აიშვირა.

—დასხედით და მოითმინეთ! ეველბ ერთად სომ არ მიპასუხებთ! ვასიკო, შენ მითხარი—რა გაქვთ სათქმელი.

ვასიკო ჰირველ მოწაუფდ ითვლებოდა. პატარა, მაგრამ ძალხაზი, მკვირცხლი და თამბბი ბიჭუკელა გაბედულად წამოსტა და მტკიცე კილოთი მოახსენა მასწავლებელს:

—ჩვენ გვინდა, მასწავლებელო, თქვენთან ერთად ლახარეთში წავიდეთ ავადმყოფების სანახავად...

—სად ლახარეთში? რომელ ავადმყოფების სანახავად?— განცვიფრებით ჰკითხა მასწავლებელმა.

—რომელი, და აი, ბატონო, კომნაჩიის გვერდზე რომ ლახარეთი გააღეს დაჯრილ შემორებისათვის!.. მე და კორტია ვიუავით იქ სალდათების სანახავად, მაგრამ არ შეგვიძვეს: მარტო თქვენი მიღება არ შეიძლებაო, გვითხრეს.—მასწავლებელი უნდა მოგვესო.

— მეც მინდა იმათი ნახვა!.. მეც... მეც... წაგვიყვანეთ, მასწავლებელო! — მოისმა სსვა-და-სსვა მხრიდან სურვილისა და თხოვნის სმა.

— მოითმინეთ, მოითმინეთ! არ ვარცა, რომ ეველა ერთად ლახარაკობთ! ლახარეთში წასვლა შეიძლება... კარგი განზრახვაც მოგსვლიათ... მაგრამ ასე ფაცი-ფუცნოდ და აჩქარებით კი არა, წინდახედულად, მოფიქრებით და მომზადებით უნდა. ჯერ ერთი, შაბათამდი ვერ წაგიყვანთ, და არ შემოდია, უქვიფოთა ვარ... მეორე...

მასწავლებელი შეჩერდა და დააცქერდა ეველას დაკვირვებით:

— მეორე ისა, რომ წაგიყვან მხოლოდ იმათ, ვინც მთელი კვირის განმავლობაში კარგად მოიქცევა... დღეს სომ ორ-შაბათია... ვინც შაბათამდი შენიძუნას არ მიიღებს და დაისჯება, ესე იგი არავის წაეჩსუება, არ გაილახმლება, გაკვეთილებს უმიხეზოდ არ დააკლდება, ერთი სიტყვით, არ დაარღვევს შემოდებულ წეს-წობილებას, გაკვეთილებს კარგად ჩამბარებს, ქუნა-ქუნა არ ინეტიალებს უსაქმოდ და ოჯახშიც არავის გააჯავრებს, — აი იმათ წაგიყვან... იცოდეთ, რომ ეს ასე იქნება... გარდა ამისა, უნდა გითხრათ, რომ ხელცარიელი წასვლაც არ ივარგებს. — რა გნებავთ, რომ მობძანებულხართო? — გვეტყვიან: — გუნახოთ, დაგვათვალიეროთ, სსვა არაფერიო? არა, ეგ საქმედ არ ჩათვლება!.. სალდათები შიშხილს, წუურვილს, სიცხეს, სიცვივს, უძილობას, მოუსვენრობას და ათასგვარ ჯოჯოხეთურ ტანჯვას და ვაი-ვაგლახს განიცდიან... სამაგიეროდ, ჩვენც რითიმე უნდა გაგამსნეთ ისინი, ვასამოვნოთ, იმათი გული მოვიკოთ: — რაიმე ნობათი, მოსაკითხი უნდა წაუვლოთ.

— ჩვენ რა გვაქვს, იმათ რა უნდა წაუვლოთ?! — წაიღუღლულა ვილამაც უკანა რიგში.

—მაგას ნუ ამბობთ,—ტყუილია: თუ მოვინდომებთ, ეკვლა-ფერი გვექნება... აი, შესეთ ე მანდ თქვენს „გოდორას“: ეს-ეს არის ჰირველი გაკვეთილი დაიწყო, და ის კი ორი უბით მუშაობს, ფქვავს რაღაცას გულმოდგინედ, და მუცელი მართლა გოდორივით გაუსდია!—შენიშნა მასწავლებელმა და დიმილით გადახედა დიმიან მოწაფეს. იმან, ვისაც ეს სიტყვები შეესებოდა, მაშინვე წამოიწია ადგილიდან, შეათამაშა უბები და მოუჩქარა ლექსს, რის გამო ხან ცალი უბა გამოეპერებოდა და ხან ორივე, მესურნესავით...

—აღბად დედა-შენი განებივრებს, იმდენ სორაკეულობას გატანს, რომ დილიდანვე უნდა შეუდგე მუშაობას შეუჩერებლივ, რომ შინ აღარა გაგვეს-რა,—განაცემო მასწავლებელმა:—მე ეგ არ მიუვარს, და არც არის კარგი აღორძო მუცელი. მოუკვლით ჭამას, უოველ დღე ცოტ-ცოტად გადახანარუნეთ, უაირათს შეეჩვიეთ და შეკენახებათ ორიოდე კროსი. ჰარი ერთი რათ მოგვცა ღმერთმა და ხელ-ფეხი, უური და თვალეები კი ორ-ორი? ეს თქვენ გისწავლიათ და გეცოდინებათ...

—ვიცით, ვიცით, ბატონო: „დედა-ენა“-ში სწერია,—წამოიძახეს მოწაფეებმა.

—მამაჩემი ღუქანში თუთუნსაც ჰყიდის და მე მახორკას და ზაპიროსებს გამოვართმევ სალდათებისთვის!—წამოიკნაულა ერთმა სუსტმა ბავშვმა, რომელსაც მეტ სახელად ამხანაგები ნიბლიას ეძახდნენ.

—მიტროს მამა, მებულკა და ბუღკები და სუხარი უნდა წამოიღოს,—წამოიძახა კოტემ და გადახედა ერთ ფუნთუშა, თურბაძულ ვაძლივით თეთრ-წითურ ბიჭს, დათიას, ანუ დათუნას.

...ანციბ მძველ ემხაღიე ...

— არც ვერე ვარება, ბავშვებო: შეწერა და ძალდატანება არ უნდა იყვეს. დეე, ვინაც რა სურს და რა შეუძლია, ის მოიტანოს. მე მხოლოდ იმას მივიღებ, ვინც რას მოიტანს თავის ნებით, და არა ძალდატანებით,—უთხრა მასწავლებელმა.

— თქვენ კი არას წაუღებთ, მასწავლებელო?— შეკითხა ვიღაც მორცხვად და ამოუყარა ამხანაგებს, რომელთაც ამ მოულოდნელ კითხვაზე ფრუტუნი აუტუდათ!

— მე...ე?... იქნება არც მე ჩამოვრჩეთ,— უპასუხა სრულიად დამძვიდებულმა მასწავლებელმა.— შაბათს კლუბში ნარმოდგენაა დანიშნული და იქ ვაპირებდი წასვლას; მაგრამ აღარ წავალ, და რაც იქ დამეხარჯებოდა, ამ საქმისთვის გადავუღებ... ასე რომ ჩემის მხრით ორი მხანათი იანგარიშეთ... ახლა კი კმარა ამაზე ლაპარაკი... აბა, მოიგონეთ „დედა ენა“— ან ნასწავლი და წამიკითხეთ ისეთი რამე მოთხრობა, რომელიც ამ თქვენ კეთილ განზრახვას შეეფერებოდეს.

წამოსტა მიტრო, გადაფურცლა „დედა ენა“ და წაიკითხა მკაფიოდ მოთხრობა „კეთილ სანდალა“-ზე, რომელმაც ერთხელ თავისი საუზმე გაუყო ღარიბ ამხანაგს, შინიდან რომ ვერაფერი წამოეღო, კოტიკამ წაიკითხა მოთხრობა, ირემმა რომ ირემს ბალახი მისთავაზა გულის მოსაგებად და სხვა.

თავისუფალია ამისთვის — დედა ენა —

მეორე დღეს მასწავლებელმა მოიტანა კლასში პატარა უულაბა, დადგა მაგიდაზე, ჩააკდო მასწავლებლის თვალწინ ორი მხანათი და გამოაცხადა:— ეს უულაბა აქ იდგეს, და ვინაც რა გადარჩეს, ამაში ჩააკდოს. სულით და გულით მძოდენილი მცირედიც შეიწირების, და ამიტომ სიცოტავებს ნუ მოკრიდებოთ და ნურც დაითბვილებოთ.

ამ დღიდან მოწაფეები დილით რომ კლასში მოდიოდნენ, იღებდნენ ხელში უულაბას და ფრთხილად შეახანჩსარებდნენ, რომ გაეგოთ, რამდენად მძიმდება ის, ესე იგი გროვდებოდა თუ არა ფული. უულაბა უოველ დღე ულაზავდა ბავშვების ხელით მიწოდებულ „გრომობას“ და თან-და-თან მძიმდებოდა. ერთ-ხელ ნიკა ზაატაშვილმა, ოსუნჯობით და ეშმაკობით განთქმულმა მოწაფემ, ფულის მაგიერ დაირის ფიფინური ჩააკლო უულაბაში. ამას ოვალი მოჭკრა იმაზე არა-ნაკლებ ეშმაკმა ამხანაგმა დათუნაშვილმა, ეცა ქორივით ქეჩოში და გაჭქანა „ბოროტ-მოძქედი“. იწვეს ზაატაშვილი მასეში გაბმულ ტურასავით, რაც ძალი და ღონე შესწევს, მაგრამ,—შენც არ მომიკვდე,—ვერ აღწევს თავს დათუნას კლანჭებიდან. გაიძართა ბულრობა, ჯაჯგური და ამას მოჭვეა უკმაყოფილების ბუსღუნი ილაჯ-გაწვეკტილ ზაატაშვილისა. ეს შენიშნა მასწავლებელმა.

— ბარაქალა, ზაატაშვილო, ეს არის თქვენი ჰირობა? გმადლობთ: არ მოველოდი ამას თქვენგან.

დათუნამ უძვა ხელი შეჭურობილს და მძიმე ქაქანით, თვალების ბრიალით და ტუჩების ცანცანით აუწუა მასწავლებელს ვითარება საქმისა,—ზაატაშვილის ოინბაზობა.

— როგორ თუ ფიფინური?!—შევეითსა მასწავლებელი შუბლ-შეკვრით. მე არ მჯერა, თუ ვინმე თქვენგანი ამას იკადრებს! იქნება ცილსა სწამებ, დათუნაშვილო? და რომ დარწმუნებულიყო სიძართლეში, კაბლო ზაწაწინა გასადღებით უულაბა და სახტად კი დარჩა!..

— ძართალი უოფილა, სამწუსაროდ და სასირცხოდ!.. მამ აგრე? სამასსართოაც კახადეთ ჩვენი კეთილი განზრანვა?!..

ზატაშვილო, აქ მობრძანდი.. არ გრცხვენია, ბიჭო? აძლევი ანგარიშს შენს ეოუა-ქცევას, რას შერებოდი?.. წარმოიდგინე, მამა-შენი, ან მამა რომ იწვევს იქ დაჭრილი და რომელმამე შენმა ამხანაგმა აღმოუჩინოს მას ასეთი შემწეობა, ან, უკეთ რომ ვსთქვათ, ასე აიგდოს მასხარად,—გესიამოვნებოდა?.. ცუდი სუძრობაა, ბიჭიკო, ცუდი!.. აჰა, წაიღე შენი ფიფუნური: შენ ჩვენი ამხანაგი აღარ ხარ და ნუღარ მოეძახადები წამოსასველელად.

ზატაშვილი იდგა კუდა-ამოძუებული, თავჩაღუნული, გაფითრებული,—შერცხვენილი, მეს-დაცემული და ძაღლა ასედავას ვეღარ ბედავდა. მუსლები ჩაეკეცა, დაეშვა ძირს და რაღაც წიგნს შიანურო თვალები. იმას შემოესმა აქეთ-იქიდან ჩურჩული და გესლიანი დაცინვა ამხანაგებისა. ქმინავდა ზატა და ქვეშ-ქვეშ გაჭეურობდა „მტარვალებს“... ბოლოს აეგნო ფიალა მოთმინებისა და მიიწია გამაბეზრებელ ამხანაგისაკენ მუშტ-მოღერებით; მაგრამ აბეზარი განსე გაუსნელტა და აიცდინა შწვავე მუშტი.

— რა ვინდათ ჩემგან!.. დამანებეთ თავი! რად დამიბრუნვეთ უველამ ერთი!.. რას გამოელთ აქედან!. ეგ არის თქვენი ამხანაგობა?..

— კარგი, ბიჭიკო: ძართლა, თავი დაჯანებოთ მკვას და ჩვენ საქმეს შეეუდგეთ... მოდი, შევადგინოთ სია, ვინ რას წამოიღებს,—ჩამოაგდო მშვიდობიანობა ვასიკომ.

— შე ორ ვირვანქა კამეეტს დამწირდა დედაჩემი,—სთქვა ერთმა.

— აკაშენა ღმერთმა! მამ შენ თავში დაგწერავთ.

მეორემ ერთი ვირვანქა სუხარი გამოაცხადა, ზოგმა ფოსტის ქაღალდი, ზოგმა ვაშლები და სხვა-და-სხვა.

—მეც ჩამწერეთ, შაქარს მოვიტან; მაგრამ ის კი არ ვიცი ვერ, რამდენს მომცემენ,—გამოაცხადა ბოლოს ერთმა ზაწია მოწაფე ლადიკომ.

ამგვარად კარგი მოგრომო სია შესდგა. ახლა მოწაფეები მოელოდნენ ერთი კვირის გასვლას და ცდილობდნენ კარგად მოქცეულიყვნენ, აესრულებინათ მასწავლებლის დარიცება და ჰინახათ ლადიკოს გამოსულიყვნენ.

თუ კანდელაკი

(დასაბრულები იქნება)

[Faint, mostly illegible text from the reverse side of the page is visible through the paper.]

რასაც დასთესავ, იმას მოიმიკი,

ახუ სიკეთისათვის სიკეთე.

(ზღაპარი)

ყო ერთი ბრძენთა ბრძენი მეფე, გულთა-
 მხილავი და ბუნების უოველივე საიდუმ-
 ლოების მცოდნე. მთელი სამეფო განცვი-
 ფრებული იყო იმისი ჭკუა-გონებით და
 დანატრულებული, რომ გაეგოთ, საიდან ჭქონდა შექნილი
 მას ისეთი იშვიათი სიბრძნე და გონიერება; მაგრამ ნატვრა
 რჩებოდა და მიზეზი ამისი ვერავის გაეგო. ერთსელ მეფის
 ერთგულმა მსახურმა უძამ შენიშნა მეფის საწოლ ოთახში
 მიძალული თავდახურული ძვირფასი ჭურჭელი, რომელსაც
 მეფე ხან-და-ხან სდიდა ხოლმე თავს, როდესაც მარტოდ-
 მარტო რჩებოდა, და რაღაცას მიირთმევდა. მსახურმა იფი-
 ქრა, რომ ამ ჭურჭელს რაიმე კავშირი უნდა ჭქონდესო მე-
 ფის სიბრძნესთან და ამ ფიქრმა ისე შეიპერო, რომ დღე-
 და-ღამ მოსვენებას აღარ აძლევდა. ერთსელ, მეფე რომ
 შინ არ იყო, სიფრთხილით ასადა თავი იმ ჭურჭელს, მაგ-
 რამ წარმოიდგინეთ იმისი შიში და გაოცება, როდესაც შიგ-
 ისეთი სასარკელი რაჟე დაინახა, რომლის თქმაც კი სა-
 მხელოა: მან ნახა ჭურჭელში თეთრი მანჯე.. შიშით თავსა-
 რი დაეცა უძამ და საჩქაროდ კარებს ეცა... მაგრამ ცნობის
 მოუვარეობამ დასძლია.

— რაც იუოს, იუოს, რაც მოძივა, მოძივიდესო, — გადაწვევიტა და მოინდომა მისი გემოც ენახა. შებრუნდა ოთახში, ახადა ჭურჭელს თავი, მოსწრა ერთი ნაჭერი და შეჭამა. შეჭამა თუ არა, რაღაც ფრთხილი შემოესმა. ანახდევულად მოტრიალდა შეშინებული და დაინახა — სარკმელზე ჩიტები შემომსხდარიყვნენ და ერთმანეთს ეჭიკჭიკებოდნენ, რაც რაზე ენახათ ტყესა და ღრეში, მთასა და ბარში. წარმოიდგინეთ საკვირველება, რომ მსახურმა ჩიტების ლაპარაკი გაიგო და ამ დღიდან ის ვეულა ფრინველების და სხვა სულდგმულის ენას იგებდა მცენარეების შრიალი, მდინარის ჩხრიალი და ჭაერის მოძრაობის საიდუმლო ლაპარაკი თავის სამშობლო ენასავით ესმოდა. გავიდა დრო. მსახურის ქურდული მოქმედება საიდუმლოდ რჩებოდა და ჩვენც საიდუმლოდ შევინახოთ, ნუ გაგამსვლთ, რომ შეფის რისხვა აუბაცდინოთ.

ერთხელ დედოფალს ძვირფასი ბეჭედი დაეკარგა. ბეჭერი ეძიეს, მკითხავსაც კი აკითხვინეს, დიდ წვალობას დაჭმირდნენ ძმონელს, მაგრამ ცამ ჩაულაპა, თუ დედამიწამ, იმისი ასავალ-დასავალი ვერ გაიგეს. ბოლოს ჯოხი ჩვენ ნაცნობ მსახურსე მიაუუდეს, ეჭვი იმაზე აიღეს. განრისხებულმა შეფემ სასტიკად დასჯა გადაუწვევიტა მას, თუ სამი დღის განმავლობაში არ მიაერთმეკვდა დედოფალს დაკარგულ ბეჭედს.

დაღონდა მსახური, მტერი დაგიღონდეს, გულს სევდა შემთაწვა უცნაური ცილის წამების გამო ზ დაიწყო უთავბოლოდ ხეტიალი, ღობე-უორეს მოედო ჯავრის განსაქარვებლად, და ბოლოს მდინარის ზირას მივიდა, რომ ნახრახნი სიცოცხლე მის ტალღებისთვის შეეწირა. უცებ მდინარის ნაპირიდან შემოესმა უეინი: იხვი იხვს შესტიროდა: — მიშველე, დობილო, მიშველე, გენაცვა; კუწში რაღაც მაგარი კენჭივით მიგორავს და ლამის გამათავოსო. მკონი შე უბედურმა დედოფლის ბე-

ჭედი ჩავაბოლეთ, ჰირსბანს წუალში რომ ნისკარტს ვურეკვით, და ვეღარ მოძინებელიაო.

უმაწვილმა ურები სცქვიტა, იხვს ქორივით დააცხრა და ძეფის მზარეულს მიუბნინა. წაგლიჯეს იხვს თავი, რომ სადილად ჩაეხობათ, გამოწელეს და კუჭიდან დედოფლის ბეჭედა კი შესცინა. ერთგული მსახურის სიმართლემ კეთილი ძეფი დიდად გაახარა, რომ მის ცოდვაში არ ჩადგა და მრავალ წუალობას დაჭვირდა. მაგრამ ის ბევრს არას გამოეკვიდა,—არ იყო ბუნებით ხარბი,—და ძეფეს მხოლოდ თავისუფლებას, ერთი ცხენი და ცოტაოდენი ფული სთხოვა. ძეფემ ეს თხოვნა სინარულით აუსრულა: მართო ძვირფასად, საკმაო ფულიც აჩუქა, შესვა საუკეთესო ბედაურსე და გზა დაულოცა, ემობიდან გაანთავისუფლა.

უმაწვილი სასახლეს გამოეთხოვა, იმ სამეფოს მოშორდა და სსვა ქვეყანაში გადაიხვეწა. სად მიდიოდა და რას ეძიებდა, თვითონაც არ იცოდა. ბევრი იარა თუ ცოტა იარა, გზაში მიადგა ერთ დიდ ჭაობს, სადაც სორციელი სულდგმული არ მოიპოვებოდა, სამარისებური სიჩუმე და შეუღროება სუფევდა. აქ ტბის ნაპირსე სამი ვარიუელი თევზი დაინახა: წუალს ეტანებოდნენ, საცოდავად ფრთხილებდნენ და თითქო ვისგანმე დახმარებას თხოულობდნენ. მკზავრს თევზები შეეცოდა: გულკეთილი და შემბრალბელი უმაწვილი იყო საჩქაროდ ცხენილამ ჩამოსტა, სიფრთხილით აიკვანა ისინი და წუალში ჩაჭვარა.

—სიკეთისათვის სიკეთე მოგეცეს და ჩვენი დახმარებისათვის ხელი მოგეძარტოს, კეთილო ადამიანო! შენს ამაგს არასოდეს არ დავიციწევებთო,—უთსრეს თევზებმა, ტბის სიღრმეს მიაშურეს და გამძრალი ლაუჩები წუალით ხარბად აიკვსეს.

უმაწვილმა თევზებს თვალი გააუოლა, შერე ცხენზე შეჯდა და გზას გაუდგა. იარა, იარა და ერთ დობურულ ტყეს მიაღწა. აქაც, ვით შეკვდართა ძილი, იდგა სიჩუმე, რომელსაც მხოლოდ ცხენის ფეხების ბავუნი არღვევდა. მხედარს საიდაკანლაც შემოესმა სუსტი სმა, რომელშიაც საუვედური და წუხილი ინატებოდა:—ღმერთო ჩემო, რათ გვირდევვენ მშვიდობიან ცხოვრებას და მოსვენებას არ გვაძლევვენ? ვის რას ვუძავებთ.. აი, კიდევ ვილაც მგზავრი მოდის და ახლა იმისი ცხენის ტლანქი ფეხები გასრესენ ჩემ სამეფოს! ვინ მოესწრება იმ დროს, რომ ძლიერი ხუსტს არ ჩაგრავედეს და ფეხ ქვეშ არ თელავდესო?—წუწუნებდა ჭიანჭველების მეფე.

მგზავრს შეეცოდა სუსტი და უმწეო ჭიანჭველები, გზა აუქცია იმათ ბუნავს და წავიდა.

—სიკეთისათვის სიკეთე და ჩვენი შებრალებისათვის გზა მშვიდობისა მოგუცეს, კეთილო ადამიანო. შენს ამავეს არ დავივიწყებთ და, თუ ჭიანჭველები ვართ, სამაგიეროს გადაგინდითო,—უთხრა ჭიანჭველების მეფემ და მადლობა გადაუხადა.

სამცეცხა მწერების გონიერებით გაკვირვებული მგზავრი იმ ადგილს განცდა. ვერ კიდევ იმათ უოფა-ცხოვრებაზე ფიქრობდა, რომ უცებ თავს ევაება დასჩხავლა.

—ოჰ, ეს კი ცუდი ნიშანიანო,—იფიქრა მგზავრმა, აიხე და მალლა და დაინახა, რომ დედლა-მძაღლა ევაგებმა ბუდიდან ბახალა გადმოაგდეს.

—შენი რჩენა აღარ შეგვიძლია, შვილო, ჩვენი თავიც გაგვჭირვებია ამ ცეცხლის კიდების დროს: შიმშილით გუჭი გვიხმებო, — დასჩხავლეს შვილს და თავი მიანებეს ღვთის ანაბარად. მგზავრს შეებრალა მშიერი ევაგები, აბგიდან საგზლის უკანასკნელი ლუკმა გადაუგდო და გაუდგა გზას.

— მადლობელი ვართ, კეთილო ადამიანო; სიკეთისა და ჩვენი შებრალებისათვის სიკეთე მოგვეცეს! შენს ამაგს არ და ვივიწუებთ, თუ ვვაკვები ვართ, და სამაგვიეროს გადავიცდით გაჭირვების დროსაო! — მისწახოდნენ მიმავალ მკვარსს ვვაკვები მადლობის ნიშნად.

ცოტა იარა თუ ბევრი იარა, მკვარსი ბოლოს ერთ სატანტო ქალაქში მივიდა. მდიდრულად გამოწყობილმა უცხო მსუდარმა მამინვე ხალხის უურადლება მიიქცია.

— შენც ხომ ბედის საცდელად არ მოსულხარ, უცხო სტუმარო, ჩვენს ქალაქშიო? — შევეითხენ და უამბეს, რომ იმათი შეფის ასული ემიებს ისეთ საქმროს, რომელიც შესრულებს რაიმე მძიმე მინდობილებას. მაგრამ არაერთი სახელოვანი ვაკვაცი შეუწირავს მსხვერპლად იმის ახირებულ ჟინიანობას, და თუ თავისი იმედი არა გაქვს, უკანვე დაბრუნდი, რომ შენც თავი არ შესწირო, — ურჩიეს ემაწვილს.

უარბმა მოისმინა უოველივე ნათქვამი, მეგობრული დარიგება, მაგრამ რაღაც სურვილმა, უხილავმა ძალამ გაიტაცა და იფიქრა:

— რაც იქნება, იოს; რაც მომივა, მომივიდესო! მოახტა ცხენს და გაქუსლა სასახლისაკენ ბედის საცდელად. წარსდება უშირად კარის კაცებთან და გამოაცხადა თავისი სურვილი. ჭაბუკი დაუოვნებელიც მიიწვიეს სასახლეში. ახედახედა შეფის ასულმა, ტუჩებზე ცბიერმა ღიმილმა გაუთამაშა; წაიბრო თითიდან ბეჭედი და მამას გადასცა. შეფმა ბეჭედი კომპიდან ზღვაში გადაისროლა და უბრძანა ემაწვილს ამოედო იქიდან და მის ასულისათვის მიერთმია.

— თუ შეიძლება ამის ასრულებას, ღირსეულად იქნები დაჯილდოებული ჩემის ტურფა ასულით, და თუ ვერა, — აქ დაბრუნებას, ისევე ბეჭედს გადაჭვე უფსკრულ ზღვაში, — ის გირჩევნიაო, — უბრძანა შეფმა და სურვი შეაქცია.

ისე შეგიწუხდეთ მტერი, როგორც ჭაბუკი შეწუხდა. დაღონებული წავიდა ზღვის ზირას, თვითონაც არ იცოდა, რა განზრახვით. სად იყო, სად არა, მოცუვრდა ნაპირს სპი თევზი. ერთმა იმათგანმა გადმოუგდო ზირიდან ბეჭედი და უთხრა:—გახსოვს, შენ რომ სიკეთე გკვიებდი და სმელეთზე სიკვდილს გადაგვარჩინე? მიიღე სამაგიერო იმ სიკეთისთვისაო.

ჭაბუკმა სინარულით მიართვა ბეჭედი ძეფის ასულს. მეფემ დიდად გაიხარა, რომ ძლივს შესვდა ისეთ კაცს, რომ ძელმაც შეასრულა მისი ასულის მინდობილობა და დირსეული სასიძო აღმოუჩნდა. მაგრამ ასული მისი სულ სხვას ფიქრობდა. იმან დაიწუნა ემაწვილი, როგორც ეოფილი მონა და მოსამსახურე ძეფისა, და უარი გამოუცხადა, სახამ ძეორე მინდობილებას არ შეასრულებდა. შეატანინა ბაღში ათი ტომარა ფეტვი, მოაწვევინა მიწასე და უბრძანა, რომ სათითაოდ აეკრიბა და დაეთვაღლა მზის ამოსვლამდე რამდენი მარცვლია.

შეწუხდა ემაწვილი, გადაიწვევითა იმედი და გულსელდაკრებილი დაჭურვებდა საბედისწერო მარცვლებს.

სად იყო, სად არა, მოკროვდა უთვალავი ჯარი ჭიანჭველებისა, შავი ნაბადივით მოეყინა ბაღს და მიეხვია მოწინეულ მარცვლებს. შეერთებულის შრომით ჭიანჭველებმა სათითაოდ აჭკრიფეს მარცვლები და საჩქაროდ აავსეს ტომრები.

—გახსოვს, შენ რომ სიკეთე მიეპვი და ჩემი სამეფო ცხენის ფეხებით არ გაძისრისეო? მიიღე სამაგიერო სამსახური ჩვენგანაო,—უთხრა ჭიანჭველების მეფემ, გაუძღვა თავის ჯარ-ჯამაბოს და უკანვე გაბრუნდა.

განცვიურდა მეფე აკრეფილი მარცვლების ნახვით. დიდად მოეწონა ემაწვილი და მისი ასეთი მოხერხება; მაგრამ ეონიანი ასული მისი ამითაც არ დაკმაყოფილდა და შესამედ

და უკანასკნელად გამოცდა მოინდომა. ახლა შეუკვეთა, რომ ემოვნა, სხვადასხვა უნდა ეოფილიყო, და მიერთმია უკვდავების ვაშლი.

— ამას სომ ვეღარ შეასრულებს და შემძლია აღთქმული ზირობის უარყოფა, მიცემული სიტყვის გადათქმაო,— ფიქრობდა მეფის ასული.

ჭაბუკს ისე შეუფარდა ეს უღმობელი, მაგრამ ტურფა ასული, რომ თავი სასიკუდილოდ გადასდო, ამ წინადადებაზედაც დათანხმდა და კაემკ საზურა ბედის საცდელად.

იარა, იარა, ცხრა მთა გადაიარა, ეძია უკვდავების ვაშლი ტყეებსა და ბაღებში; ვინ გინდა, რომ არ გამოჰკითხა იმისი ამბავი, მაგრამ ვერას კანდა. ბოლოს, ცხრა თვის, ცხრა კვირის და ოცდა ცხრა დღის შემდეგ ერთ ღურღუქულ ტყეს მიაღწა. დაქანცული, ღონე-მისდელი და იმედ-დაკარგული წამოწვა ხის ძირში და შეკვდარივით მიეძინა. მეორე დღით რომ გამოეღვიძა, უვალების ჩხავილი შემოესმა, მიისვდ-მოისვდა და მოაგონდა, რომ სწორედ იმ ხის ძირში იმეოფებოდა, სხვადასხვა ერთხელ უვალები დააბურა. უცებ მადლიდან ვაშლი ჩამოვარდა და მის წინ დაეცა.

— განსოვს, კეთილო ადამიანო, შენ რომ სიკეთე გვივაჟი და სიკვდილს გადაგვარჩინე? შენის გულისთვის ჩვენ მთელი ქვეყანა შემოვიარეთ, ცის კიდემდი ვიფრინეთ, უკვდავების ვაშლი გიმოვუთ და აი—მოგიტანეთ. ბევრი შიში გამოვიარეთ, ბევრი გაჭირვება ვნახეთ უცხო ქვეყნებში, მაგრამ მიზანს მანც მივაღწიეთ და მოვალეობა ჩვენი შევასრულეთ. მიიღე ჩვენგან ეს ნობათი ნიშნად მადლობისა და ნაცვლად ზატვიისცემისა!—დანსხავლეს მადლიდან ვაშლებმა.

ჭაბუკი გამოცოცხლდა, სიხარულით აღფრთოვანებული მარდად ცხენს ზურგზე მოექცა და მეფის სახლისაკენ გააქროლა. თამამად და იმედინად წარსდგა მეფის წინ და მიართვა ვა-

მლი მის ასულს. ქალწულმა მოკბინა ვაშლი და გულში წა-
ბუკის სიუვარული ჩაესახა. ახლა კი დარწმუნდა, რომ კეთი-
ლი და მხნე უმანწილი სწორედ ღირსი იყო მისი სიუვარუ-
ლისა—და შეიუვარა...

— მონა გახდა ტახტის მემკვიდრედ და ტურფა ასულთან
ერთგულად ცხოვრება იწუო. დიდი ქორწილი და სეიმი გა-
მართეს. ვინ გინდათ, რომ იმათ ქორწილში არ იყო! საში
თევზი ღვინის ბუხში ჭეუშხალაობდა; ჭიანჭველების გუნდი
შარბათსა და შაქარლამას შეექცეოდა; დედალ-მამალი უვავი
ბახალათი ჩიჩიას წიწკნიდნენ და თავიანთ მძევნიერ კილო-
თი კეთილის მთესველს უძღეროდნენ. უველანი თავიანთ ენით
ეშუსაიფებოდნენ, ამხიარულებდნენ და დამსწრე ხალხს ამითი
დიდად აკვირვებდნენ.

თუ ტუეილი არ არის, მართალი იქნება; და თუ მარ-
თალი არ არის, ტუეილი სომ იქნება.

თ. კ—კი.

კ ა ლ ა თ ი

ვლამ შითსრა,—სოქვა ჰატარა ოლამ,—რომ უველს
ნივთი რამეს გვასწავლის; აბა შენ რა შეგიძლია
მასწავლო?—შეეკითხა ის კალათას, რომელიც ამოვ-
სებული იყო გამოუსადგეგარი ნივთებით: ქაღალ-
დის ნაკლეჯებით, თეთრეულის ნაკუწებით და სხვა
ნაწრებით, მიუჯდა კალათს და დაუწყო ქექვა.

ოლას ძალიან უეგარდა სურათები და ეკონა ნახევ ქა-
ღალდებში ნახატებს იპოვიდა.

—მე ფაქიზობა და სისუფთავე შემიძლია გასწავლო,—
შეიძრიდა კალათმა:—მოსამსახურე რომ არა გეოლოდათ,—
შენვე მოგიხდებოდა შენი ქაღალდის ნაფსრეწების კრეფა,
ჯარის კაცებს და ცხენებს რომ ამოსწრი სოლმე. დედა-შენსაც
ეოველ წამს დასწირდებოდა ნაკუწების, ნარღვევების და ნა-
წრების აკრეფა და სამზარეულოში გატანა, როცა ის სწრის
და ჰკერავს სოლმე; თვითონ მამაშენიც იმულებული იქნებო-
და ეოველ წამს ეზიდა სამზარეულოში გამოუსადგეგარი, და-
ფსრეწილი ქაღალდები, კონვერტები და სხ... მე კი აქვე ვარ;
შენც, მამაშენიც და დედაც დროებით აქ აკროვებთ ეველა
უსარკებლო ნივთებს. ახლა რა მადლობას მეუბნება მენაკვე;
ასწევს სოლმე და ჰირდაჰირ თავის ტომარაში ჩამცლის,

იმ ტომარაში კი აგროვებს ისეთ ნივთებს რისაგანაც შეიძლება საწერი ქაღალდი გაკეთდეს.

— განა ქაღალდს ნაკუწების, ნაჭრების და ქაღალდის ნასვეებიდან აკეთებენ?

— დიას, ქაღალდს აკეთებენ ტილოს, შიტკლის ნაჭრებისა, ნარღვევი და ნაწვევები ძაფებისა და ქაღალდის ნაკლეჯებისაგან.

ჩაფიქრდა ოლა, უკვირს რომ ნაჭერ-ნაჭერი და ნაფხრეწ-ნაკლეჯებით გავსებული კალათაც კი სარკებლობას აძლევს ადამიანსა.

ან ასაღშენიშეილი.

აღწერს თანხლობა ქა თანხლობა ეფიქრე იგი ვამცხნენ ამგნ
 მგნაგნ ჩნებდნენ მართლდეს ამ იღმა მარტოგამ ოდნეგბდემც
 მიიღესამ ინდობით მიიღეს ბინადობა იგი ცხლოთ მცნეწმ

ტყუილის გულები

ერთხელ გიგლამ დაიკვირნა:
ტყუილს ვიტყუვი მისთანასო,
რომ ერთიან კავაშტყერებ
ზღვას, სმელეთს და ქვეყანასო!..

ვანომ უთხრა:—ტყუილებში
მეც არ დაგივარდებო...
მაგრამ მაინც ჯერ შენა სოქვი,—
ბერემც ვამეზარდებო...

გიგლამა სოქვა:—ზაზა ჩემი
როცა მოკვდა, საცოდავი,
მეზობლებში დავარიკეთ
რვა ურემი შილაფლავი!..

ვანომ უთხრა:—ეგ რად გიკვირს?
როცა მოკვდა ჩემი ზაზა,—
ერთმა კაცმა შილაფლავი
ურმინანად ვადაულაზა!..

ბეკლარ ახოსშირელი

შარკაღა

(წარმოდგენილი ზ. გოგიბედაშვილის მიერ)

არ მსურს წაუიდე შორს საძებნელად,
რადგან, მკითხველო, შენცა გაქვს ორი;
თუ ის არა გაქვს, ვერ გაიკონებ,
მართალი გითხრან, თუ გინდა ჭორი.

თუ ზეპირ იცი მთელი ანბანი,
ასო მონახე იქ მეთხუთმეტე,
პირველი ასოს მაგივრად იგი
შარადისათვის შენ გაიშეტე.

ამ საგნისათვის თბილისელებმა
ბევრჯერ ქუჩაში ათიეს ღამე.
ცოტა ხნით ვიუაგ სტუმრად მოსული,
და შე თვით გაუხდი ამის მოწამე.

რეზუსი

(წარმოდგენილი დ. ელიაზიშვილის მიერ)

კა-
ვი-
რი.

კა-
ლის
სახე-
ლი.

7/126

1916 წ. მიიღება ხელის მოწერა

დასურათებულ საყმაწვილო ჟურნალ

„ნაკადულ“ №8

წელიწადი მეთორმეტე

ჟურნალი „ნაკადული“ გამოევა ჩვეულებრივი პროგრამით, საგანგებოდ მოწვეულ სარედაქციო კომისიის ხელმძღვანელობით.

ჟურნალი გამოდის თვეში ორჯერად

24 წიგნი „ნაკადულისა“ მცირე წლოვანთათვის, **12 წიგნი** „ნაკადულისა“ მოზრდილთათვის.

ყოველი წიგნის პირველ გვერდზე იქნება მოთავსებული გამოჩენილ მხატვართა ნახატი.

ფასი ჟურნალისა: წლიურად ორივე გამოცემა—**5 მან.** იმათთვის, ვინც ჟურნალს რედაქციაში მოიკითხავს, გაგზავნით კი **6 მან.** ნახევარ წლით—**3 მან.** გაგზავნით **3 მან. 50 კაპ.** ცალ-ცალკე: მცირე წლოვანთათვის **24 წიგნი—3 მან.** გაგზავნით **3 მან. 50 კაპ.** მოზრდილთათვის **12 წიგნი—3 მან.** გაგზავნით **3 მან. 50 კაპ.** ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილადაც.

ესთხოვთ ხელის მოწერლებს თუ ჟურნალი „ნაკადული“ არ მისდით, ერთი თვის განმავლობაში გეაცნობონ და ადრესის გამოცვლა დროზე შეგვატყობინონ. ადრესის გამოსაცვლელად—**40 კ.** შეიძლება მარკებით გამოიგზავნოს.

ხელის მოწერა მიიღება

ტფილისში— „ნაკადულის“ რედაქციაში, ზუბალაშვილის სახელი ვოლოვინის პროსპ. № 8. Редакция „Накадули“, Головинский пр. № 8. შემოსასვლელი დავითის ქუჩიდან, № 2. და წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, სასახლის ქ. **ქუთაისში**—ისიდორე ვეიცარიძესთან, მ. ყაუხჩიშვილთან და თ. მთავრიშვილთან. **ფოთში**—ლუღმილე მეგრულიშვილთან. **ბათუმში**—ტროფიმ ინასარიძესთან ფოსტაში, ტ სამსონ ყაზიშვილთან უპრავეში. **ოზურგეთში** ტ **ლანჩხუთში**—ლეო იმნაძესთან. **თელავში**—ვანო პაატაშვილთან. **ახალციხეში**—კონსტანტინე გვარამაძესთან. **ბაქოში**—მარიამ ნაკაშიძესთან. **გორში**—ქეთევან ჯავახიშვილთან და ნინო ლომოურთან. **ჭიათურაში**—ივ. გომეღაურთან. **ხონში**—მ. ი. ქავჭავაძესთან. **მიხაილოვოში**—გიორგი ნაკაშიძესთან. **ყვირილაში**—ნინო ფერაძესთან.

რედაქტორი **ნინო ნაკაშიძე**
გამომცემელი **მ. პავლე იოსების-ძე თუმანიშვილი.**

